

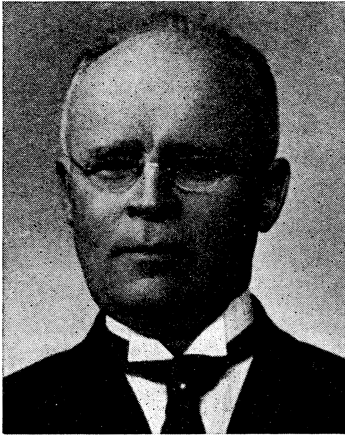
Katsauksia.

V. J. Mansikka †.

Helsingin yliopiston vertailevan kansanrunoudentutkimuksen ylimääräinen professori Viljo Johannes Mansikka kuoli Kivelän sairaalassa viime maaliskuun 20. päivänä. Tiedettiin tosin hänen olevan sairaana, vakavastikin, mutta viime viestit olivat jo kertoneet toipumisesta, niin että murheen sanoma saapui yllättäen. Sitä vaikeampi on totuttautua ajatukseen, että Viljo Mansikan virkeä, eloisa, hyväntuulinen hahmo nyt peruuttamattomasti on poissa keskuudestamme.

V. J. Mansikka oli syntynyt Viipurissa lokakuun 7. p:nä v. 1884, joten hän kuollessaan ei vielä ollut täyttänyt 63 vuotta. Tultuaan v. 1903 ylioppilaaksi Viipurin suomalaisesta klassillisesta lyseosta hän suoritti yliopistolliset tutkintonsa, erikoisaloinaan kansanrunoudentutkimus ja slavistiikka, ilmiömäisen nopeasti: hänestä tuli fil. kand. 21-vuotiaana v. 1905 ja fil. lis. 24-vuotiaana v. 1909. Tammikuussa v. 1910 nuori tutkija, joka vasta oli täyttänyt 25 vuotta, nimitettiin slaavilaisen ja vertailevan kansanrunoudentutkimuksen dosentiksi; samana vuonna hänestä tuli myös Suomalaisen Tiedeakatemian apujäsen.

Nuoresta iästään huolimatta V. J. Mansikka, joka oli Kaarle Krohnin lahjakkaimpia oppilaita, oli jo tällöin ehtinyt herättää kansainvälistäkin huomiota paitsi useilla pienehköillä tutkielmilla, joista osan hän oli julkaissut venäläisissä aikakauskirjoissa, erinomaisella väitöskirjallaan *Über russische Zaubersprüche mit Berücksichtigung der Blut- und Verrenkungsregeln* (1909). Hän oli myös aloittanut sen myöhemmin erittäin laajaksi muodostuneen tutkimus- ja opintomatkojen sarjan, joka oli hankkiva hänelle paitsi poikkeuksellisen suurta kielitaitoa erikoisesti slaavilaisten kielten alalla, hyvin arvokkaan muiden maiden olojen, arkistojen, kirjastojen ja kirjallisuuden sekä tutkijoiden tuntemuksen. Ennen vuotta 1910 V. J. Mansikka oli matkustanut Venäjällä, Itävalta-Unkarissa, Saksassa

V. J. Mansikka.

ja Romaniassa; sen jälkeen hän oleskeli mm. Venäjällä, Tanskassa, Saksassa, Tšekkoslovakiassa, Latviassa, Liettuassa, Virossa, Puolassa, Romaniassa, Bulgariassa, Jugoslaviassa ja Kreikassa, eräissä näistä maista useaan otteeseen.

Vertailevan kansanrunoudentutkimuksen henkilökohtaiseksi ylimääräiseksi professoriksi Helsingin yliopistoon V. J. Mansikka nimitettiin v. 1927. Suomalaisen Tiedekatemian varsinainen jäsen hän oli v:sta 1924 ja Kalevalaseuran työntekijänä v:sta 1932. Hänen Virittäjän alaan kuuluvista harrastuksistaan voidaan edelleen mainita hänen innokas toimintansa Suomalais-ugrilaisen Seuran ja Kansantietoutentutkijain Seuran sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansatieteen valio-

kunnan monivuotisena, säännöllisesti kokouksissa nähtynä jäsenenä.

V. J. Mansikan tieteellinen työskentely kohdistui ensi sijassa slaavilaisten kansojen kansanrunouden ja muinaisuskon sekä suomalaisen kansanrunouden slaavilaisten kosketusten asettamien kysymysten selvitteilyyn. Hänen toinen pääteoksensa, *Die Religion der Ostslaven I* (1922), käsittelee erittäin laajasti ja kriittisesti niitä lähteitä, joita itäslaavilaisten kansojen muinaisuskon tutkimuksella on käytettävissään; teos on alallaan perustava. Nimenomaan suomalaista kansanrunoutta itäslaavilaisen perinteen valossa käsittelevät mm. tutkimukset *Das Lied von Ogoi und Hovaitisa* (1906), *Aleša Popovitš i Ivan Godinovitš v Finljandii* (1908), *Finskie varianty k dualistitšeskoj legende o sotvorenii mira* (1910), *Ristinpuulegenda ja suomalainen runo Isosta tammesta* (1910), *Der blaue stein in der finnischen volkstradition* (1911). Useihin V. J. Mansikan tähän aihepiiriin liittyvistä tutkimuksista olemme saaneet tutustua myös Virittäjän palstoilta. Mansikan suomalaisen kansanperinteen tutkimuksen alaan kuuluvista kirjoituksista voidaan vielä mainita esim. *Kleinere beiträge zur Balder-Lemminkäinen frage* (1908), *Runo Vellamon neidon onginnasta* (1918), *Itkujen Tuonela* (1924), *Inkerin liekkulauluista* (1932), *Suomalaisvirolaisia pahan karkotuslukuja* (1937), *Pyhän Iljan palvonnasta* (1938), *Pyhä Miikkula* (1940), *Karjalais-inkeriläisiä pyhimyksiä ja juhlapäiviä* (1941) ja *Keväänalkajaiset ja Yrjön päivä* (1943). Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston taikakokoelmista V. J. Mansikka on laatinut laajan taitoissa esiintyvien käsitteiden ja välineiden luettelon, jota säilytetään käsikirjoituksena SKS:n arkistossa.

Slaavilaisen kansanrunouden tutkimukset ja ainesjulkaisut, sellaiset kuin esim. *Predstaviteli zlogo natšala v russkih zagovorah* (1909), *Zagovory Šenkurskago ujezda* (1912) ja *Zagovory Pudožskago ujezda Olonetskoj gubernii* (1926), johtivat hänen harrastuksensa myös slaavilaisen kielen-, kirjallisuuden- ja historiantutkimuksen alalle; hän on julkaissut tutkimuksia mm. *Šenkurskin piirikunnan murteesta* (1912) ja *Vologodskin*

kuvernementin murteen erikoispiirteistä (1915) sekä Aleksanteri Nevskin elämäkerran (1913). Venäläistä loitsu- ja murreaineistoa V. J. Mansikka on myös pannut muistiin; samoin liettualaista: hänen julkaisemaansa kokoelmaa Litauische Zaubersprüche (1929), joka on hänen oma keräämänsä, on pidettävä erittäin huomattavana ja merkityksellisenä saavutuksena.

Viime vuosina V. J. Mansikka oli syventynyt mm. Viron loitsuihin, joiden julkaisemista täydellisenä kokoelmana hän valmisteli. Tieteelle tämän laajoja esitöitä ja pitkällistä tehtävään valmistautumista vaatineen työn kesken jääminen on suuri tappio.

Viljo Johannes Mansikka edusti syvällisen kielitaitonsa sekä saavuttamansa slaavilaisen kansanrunouden ja sitä koskevan kirjallisuuden — erikoisesti myös vanhan venäläisen kronikka-, legenda- ja apokryfisen — perusteellisen tuntemuksen johdosta kansanrunoudentutkimuksessamme erikoisalaa, joka on erittäin tärkeä, ja hänen paikkaansa on hyvin vaikea täyttää.

Jouko Hautala.